

ВЗАЄМОДІЯ ВОЛОНТЕРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ З ОРГАНАМИ ВЛАДИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Метою статті визначено питання захисту населення від шкідливого та дратівливого впливу шуму на вулично-дорожній мережі населених пунктів та забезпечення належного контролю за дотриманням тиші в громадських місцях та безпеки дорожнього руху. Дана стаття зобов'язана висвітлити питання адміністративно-правового регулювання використання працівниками Національної поліції України технічних засобів щодо захисту громадян від шкідливого впливу шуму системи випускання відпрацьованих газів двигуна транспортних засобів.

Методи. У статті використано загально-наукову методологію проведення правових досліджень, включаючи порівняльно-правовий, системно-структурний, аналізу й синтезу, дедукції та індукції та інші методи наукового пізнання. Їхнє використання дало змогу визначити та проаналізувати поточний стан нормативно-правового регулювання використання поліцією технічних засобів фіксації правопорушень.

Результати. У статті досліджено проблеми адміністративно-правового регулювання використання працівниками Національної поліції України технічних приладів фіксації правопорушень. Розглядаються, як приклад, можливості використання працівниками Національної поліції України технічних приладів для здійснення замірів допустимого рівня зовнішнього шуму (оцінка рівня шуму або звуку шляхом вимірювання звукового тиску) транспортних засобів за допомогою «шумоміру». У статті констатовано, що належне правове регулювання використання працівниками Національної поліції України технічних приладів для проведення вимірювання та оцінки рівня шуму системи випускання відпрацьованих газів двигуна транспортних засобів є однією із визначальних умов ефективності гарантування права громадян України на захист від шумового забруднення. Підсумовано, що досвід впровадження технічних приладів свідчить про те, що здійснення превентивних заходів є успішними тоді, коли методи переконання підкріплюються правовими нормами, що встановлюють чітку відповідальність за порушення встановлених норм і стандартів.

Висновки. З метою забезпечення законності використання технічних приладів пропонується законодавчо оновити, передбачити підстави, порядок та умови їх використання працівниками Національної поліції України. Слід зазначити, що цьому має передувати широка роз'яснювальна робота серед громадян України, а в першу чергу серед водіїв. Тому бажано організовувати роз'яснювальну роботу за участю перших керівників патрульної поліції України у всіх засобах масової інформації та соціальних мережах. І як наслідок, все це буде спонукати створенню атмосфери порозуміння серед водіїв щодо необхідності та правомірності використання працівниками Національної поліції України приладів для вимірювання рівня шуму.

Ключові слова: шум, вимірювання рівня шуму, технічні прилади фіксації правопорушень, допустимий рівень шуму, шумове забруднення.

Сірко Вікторія,

кандидат юридичних
наук, доцент,
доцент кафедри
адміністративного права
та адміністративного
процесу
Одеського державного
університету внутрішніх
справ
orcid.org/0000-0003-
4897-3533
sirkovika@ukr.com

Боксгорн Анастасія,

доктор філософії в галузі
«Право»,
старший викладач
кафедри
адміністративного права
та адміністративного
процесу
Одеського державного
університету внутрішніх
справ
orcid.org/0000-0003-
0787-1717
avbokshorn@gmail.com

1. Вступ

Після повномасштабного вторгнення країни-окупанта волонтерські організації в Україні відіграють ключову роль у сфері гуманітарної допомоги та підтримки під час воєнного стану. Їхня взаємодія з органами влади визначає ефективність і результативність надання допомоги, що є важливим елементом.

Актуальність теми зумовлена війною, що триває, коли взаємодія волонтерських організацій із владними структурами набуває виняткової актуальності. Ця тема віддзеркалює не лише загострення соціальних проблем і потреб потерпілих, а й спонукає до ретельного вивчення механізмів співпраці, які можуть полегшити, оптимізувати надання допомоги в умовах воєнного стану.

Мета роботи – провести аналіз взаємодії волонтерських організацій з органами влади під час воєнного стану в Україні з метою визначення ефективних стратегій співпраці та подолання викликів.

Методологія дослідження ґрунтується на аналізі законодавчих актів і статистичних даних.

Логіка уявлення дослідженого матеріалу передбачає розгляд взаємодії волонтерських організацій і органів влади. Дана робота спрямована на вдосконалення розуміння ролі волонтерів і органів влади у вирішенні поточних завдань, а також на розроблення рекомендацій для покращення механізмів взаємодії між цими суб'єктами в умовах воєнного стану в Україні.

2. Виклад основного матеріалу

Волонтерська діяльність – це форма громадянського участі, що полягає в добровільній, соціально спрямованій і безкоштовній діяльності осіб, які волонтерським чином, без матеріальної винагороди, надають допомогу різноманітного характеру (ЗУ «Про волонтерську діяльність»). Волонтери висловлюють свою громадянську відповідальність через активну участь у різноманітних благодійних, соціальних і громадських ініціативах, сприяють розвитку та покращенню умов для інших членів суспільства. Волонтерська діяльність визнається як важливий чинник соціальної солідарності та сприяє формуванню позитивного впливу на різні сфери громадського життя.

У 90-х рр. термін «волонтер» не вживався в нормативних актах, тільки іноді зазначався термін «добровільні організації». У першій половині 2000-х рр. Кабінет Міністрів України (далі – КМУ) видає акти, спрямовані на регулювання відносин із новим соціальним інститутом. Наприклад, ухвалюються постанови КМУ від 10 грудня 2003 р. «Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг» та від 23 серпня 2004 р. «Про утворення Координаційної ради з питань розвитку та підтримки волонтерського руху в Україні». І лише 19 квітня 2011 р. було ухвалено Закон «Про волонтерську діяльність».

Нормативна база волонтерства в Україні під час війни містить низку законодавчих актів і нормативних документів, які регулюють організацію та діяльність волонтерського руху, як-от:

- Конституція України;
- Закон України «Про добровільну допомогу»;
- Закон України «Про волонтерство» (ЗУ «Про волонтерство»);
- Закон України «Про захист прав та свобод громадян під час проведення антитерористичної операції» (зі змінами та доповненнями) (ЗУ «Про захист прав і свобод громадян під час антитерористичної операції»).

Ставлення до волонтерів і волонтерських організацій з боку держави зазнало змін під час Революції гідності, зовнішньої агресії у Криму та на Донбасі (Економічні засади сприяння згуртованості громад). Події Революції стали точкою перелому для волонтерського руху. Волонтери не лише стали надавати допомогу учасникам протестів, а й активно включилися в підтримку військових під час подій на Сході України. Люди об'єдналися не лише для надання підтримки фронтовим частинам, але й для забезпечення медичних і гуманітарних потреб населення. Організації, спрямовані на збір коштів, виготовлення засобів захисту, надання медичної допомоги та соціальної підтримки, зароджувалися в усіх куточках країни.

Від початку російського вторгнення в Україну у 2014 р. спостерігається збільшення кількості волонтерських організацій у країні. Згідно з даними Асоціації благодійників України, із 2014 р. приблизно 10% українського суспільства регулярно та систематично займається благодійною діяльністю. Після лютого 2022 р. цей показник зріс до 30% (Історії волонтерів). Так, у 2022 р. спостерігається друга хвиля волонтерства, пов'язана з підготовкою та реалізацією заходів з оборони країни в умовах російсько-української війни. За допомогою інтернет-платформ і соціальних мереж волонтери збирають кошти на потреби армії, забезпечують її необхідними ресурсами.

В умовах війни в Україні спостерігається істотне збільшення кількості волонтерів і волонтерських організацій. Війна зумовлює потребу у швидких і ефективних заходах гуманітарної допомоги, лікарської підтримки та соціальної реабілітації для постраждалих.

Активна участь у формуванні громадянського суспільства полягає в підтримці ініціатив, що спрямовані на створення незалежних об'єднань, як-от

Асоціація волонтерів (УП «Про внесення змін щодо волонтерської діяльності») або Громадська спілка асоціації волонтерів. Ці організації призначені для вирішення питань доброчесності, покращення іміджу, координації та взаємодії з державними органами (Аналіз українського волонтерства на основі методології нових соціальних груп). Органами влади під час воєнного стану виступають військові адміністрації України, які безпосередньо співпрацюють з волонтерськими організаціями.

Нині в Україні спостерігається активна взаємодія між волонтерськими організаціями та військовими адміністраціями під час воєнного стану. Волонтерські організації та військові адміністрації взаємодіють у різних сферах, і ця співпраця може охоплювати декілька ключових напрямів (табл. 1).

Зокрема, співпраця ґрунтується на вирішенні питань логістики та складських потужностей. Відбувається спільне планування постачання допомоги й ефективне використання складських можливостей. Законом № 2118-IX від 3 березня 2022 р. щодо особливостей оподаткування та подання звітності в період воєнного стану було створено додаткові сприятливі умови для фінансової підтримки армії на період дії військового стану, а саме не оподатковуються ПДВ і акцизним податком товари, кошти та надані послуги, що добровільно передані або відчужені на користь Збройних сил України та підрозділів територіальної оборони без попереднього або наступного відшкодування їхньої вартості (ЗУ «Про внесення змін до Податкового кодексу України).

Таблиця 1

Сфери взаємодії волонтерських організацій з органами влади

№	Сфера	Характерні ознаки
1	Тилове забезпечення	Волонтерські організації забезпечують фронтові підрозділи та військові лікарні необхідними ресурсами, зокрема й амуніцією, обладнанням, медикаментами й одягом. Також волонтери здійснюють збір та розподіл гуманітарної допомоги для постраждалих і військових.
2	Логістика та транспортування	Волонтери та їхні організації співпрацюють із військовими адміністраціями для оптимізації логістики постачання допомоги. Волонтерські групи сприяють контролю за розмитненням гуманітарної допомоги (Міжнародна асоціація волонтерів, переселенців та біженців України).
3	Соціальні та психологічні проекти	Волонтерські організації беруть участь у соціальних і психологічних проєктах, спрямованих на підтримку військових і їхніх сімей.
4	Участь у розробленні та впровадженні проєктів	Вносяться пропозиції в нормативно-правові акти, пов'язані з волонтерством і гуманітарною допомогою. Організації працюють над реалізацією соціальних проєктів у співробітництві з військовими адміністраціями.
5	Контроль і звітність	Волонтери беруть участь у контролі та звітності щодо використання грошей і ресурсів для гуманітарних проєктів.

В умовах воєнного стану волонтерські організації та військові адміністрації посилюють співпрацю щодо контролю над доставкою гуманітарної допомоги. Незважаючи на те, що волонтери, як представники нових соціальних демократичних рухів, спрямовані на вирішення соціальних завдань і традиційно мають велику підтримку й авторитет у суспільстві, останнім часом збільшилась кількість випадків, пов'язаних із розкраданням коштів і гуманітарної допомоги як у деяких волонтерських організаціях, так і серед чиновників регіонального рівня, пов'язаних із цими організаціями. Такі події не є винятковими, оскільки на 23 червня 2022 р. поліція зафіксувала 247 кримінальних проваджень у зв'язку з незаконними діями щодо гуманітарної допомоги, зокрема й випадки розкрадання (Аналіз українського волонтерства на основі методології нових соціальних рухів).

Багато опублікованих матеріалів і випадків із практики вказують на поширення зловживань у сфері волонтерської роботи й активізацію шахрайських структур, які під прикриттям благодійної діяльності здійснюють збір коштів на власні потреби. Така шахрайська діяльність в Україні стала можливою через відсутність ефективних механізмів контролю та звітності під час здійснення благодійної діяльності (Вашкович, 2019; с. 102). Тому спілки волонтерських організацій шукають можливості для спільного контролю за доставкою гуманітарної допомоги кінцевим споживачам, зокрема й військовим частинам, окремим бійцям і цивільним особам у зоні конфлікту.

Повноваження державних органів, зокрема Кабінету Міністрів України та Міністерства соціальної політики, щодо реєстрації та позбавлення статусу волонтерських організацій чітко визначені в Законі. Згідно зі ст. 13 цього Закону, волонтерські організації мають право самостійно визначати напрями використання залучених коштів і майна, за винятком випадків цільового характеру грошових надходжень. Також важливо відзначити, що згідно з п. 6, на вимогу осіб, які надають кошти, волонтерські організації зобов'язані надавати звіт про цільове використання коштів у встановлені строки та передбаченому порядку. Це ініціює прозорий механізм взаємодії між волонтерськими організаціями й особами, які надають фінансову підтримку (УП «Про внесення змін до деяких указів Президента України щодо волонтерської діяльності»).

Відбувається співпраця волонтерських організацій із ЦОВВ і ОМС, а саме розроблення механізмів поєднання волонтерства з найманою працею, забезпечення прав волонтерів у зоні бойових дій нарівні з учасниками бойових дій, їх реєстрація в державному реєстрі через застосунок «Дія». А також триває робота з упровадження системи пільгового оподаткування для волонтерських організацій на основі компенсації витрат із державного та місцевих бюджетів на переїзд, транспортування, зокрема й на впровадження електронної системи звітності, наприклад через гугл-документи, для ефективного управління ресурсами та прискорення процесу звітності, забезпечення прозорості та достовірності передачі інформації.

Попри співпрацю, є низка проблем у взаємодії волонтерських організацій і органів влади:

1. Неналежний рівень координації та комунікації, а саме відсутність ефективного механізму координації між волонтерськими організаціями й органами влади, що спричиняє неефективне використання ресурсів і втрату часу.

2. Наявність бюрократії створює обмеження в наданні волонтерам необхідних дозволів чи реєстрації, що значно ускладнює їхню діяльність.

3. Неналежна стандартизація процесів взаємодії та відсутність чіткої правової бази призводять до неоднакового ставлення до волонтерських ініціатив і ускладнюють їхню роботу. У таких умовах державним органам влади необхідно налагодити процеси та вдосконалити взаємозв'язки з волонтерами.

4. Волонтери, особливо ті, які працюють в зоні ведення бойових дій, стикаються з ризиками для свого життя та здоров'я. Важливо, щоб органи влади гарантували їхню безпеку та надавали підтримку.

Вирішення цих проблем потребує спільних зусиль із боку волонтерів, громадськості й органів влади для створення ефективної системи співпраці під час воєнного стану.

3. Висновки

Стимулом для збільшення числа волонтерів стало формування громадянської активності та патріотичного відчуття. Українці виявляють глибокий інтерес до долі своєї країни та своїх співгромадян, що підтримує ініціативи, спрямовані на допомогу військовим, біженцям і тим, хто постраждав унаслідок військових подій. Прагнення громадян виразити свою солідарність і співчуття з тими, хто потребує допомоги в умовах війни, робить волонтерські організації не лише формою надання конкретної підтримки, але й засобом вираження громадської підтримки й об'єднання суспільства у складні часи.

Волонтери та їхні організації часто виконують важливі функції у сферах, пов'язаних із забезпеченням військових і цивільних потреб населення в умовах конфлікту. Зокрема, волонтери можуть забезпечувати фронтові підрозділи та медичні установи необхідними ресурсами, як-от медикаменти, обладнання, одяг тощо. Вони також здійснюють роботу зі збору гуманітарної допомоги для постраждалих і евакуйованих осіб.

Органи влади також співпрацюють із волонтерськими організаціями, надають їм підтримку та допомагають в організації роботи, залучають волонтерів до соціальних і психологічних проєктів для підтримки військовослужбовців і їхніх родин.

Взаємозв'язок волонтерських організацій і органів влади пов'язаний із тилловим забезпеченням і безпосереднім забезпеченням бойових дій. Це включає постачання амуніції, обладнання, речей і продуктів у військові частини, а також надання лікування, фізичної та психологічної реабілітації пораненим і постраждалим унаслідок бойових дій. Щодня збільшується кількість ветеранів бойових дій і внутрішньо переміщених осіб, які потребують

фізичної, психологічної та соціальної реабілітації. Ці функції можуть поетапно переймати волонтерські організації, які нині частково виконують ці завдання замість держави.

Робота волонтерських організацій чітко підпадає під чинне законодавство та наближається до виконання функцій соціального підприємництва. Вони опираються передусім на фінансування міжнародних організацій, використовують бюджети спільної участі та членські внески. Ці організації розвиваються у співпраці з державними органами щодо виконання визначених соціальних функцій коштом державного та місцевих бюджетів.

Список використаних джерел:

1. Вашкович В.В. Адміністративно-правове забезпечення волонтерства як складова соціальної функції держави. Ужгород, 2019. С. 102.
2. Про волонтерство : Закон України. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text).
3. Про захист прав та свобод громадян під час проведення антитерористичної операції : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1669-18#Text>.
4. Про волонтерську діяльність: Закон України. Ст. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>.
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану : Закон України (із змінами, внесеними згідно із Законом № 2719–ІХ від 03.11.2022 р.).
6. Про внесення змін до деяких указів Президента України щодо волонтерської діяльності : Указ Президента України від 02.09.2013 р. № 472/2013. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4722013-15576>.
7. Аналіз українського волонтерства на основі методології нових соціальних рухів. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/analiz-ukrayinskoho-volonterstva-na-osnovi-metodolohiyi-novykh-sotsialnykh> (дата звернення: 20.11.2023).
8. Економічні засади сприяння згуртованості громад. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2022. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/ekonomichni-zasady-spruyannyazhurtovanosti-hromad> (дата звернення: 18.11.2023).
9. Історії волонтерів. *Інтернет-джерело*. URL: <https://ain.ua/2022/08/09/istoriyi-volonteriv-yakzakryvaty-zbory-de-braty-perelik-neobhidnogo-yakorganizuvaty-robotu/> (дата звернення: 20.11.2023).
10. Міжнародна асоціація волонтерів, переселенців та біженців України. URL: <https://associationvolunteersukraine.com/> (дата звернення: 17.11.2023).
11. Мультимедійна платформа іномовлення України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3513045-policia-vidkrila-majze-250-sprav-za-nezakonni-dii-z-gumanitarkou.html> (дата звернення: 21.11.2023).

References:

1. Vashkovich V.V. (2019). *Administrativno-pravove zabezpechennya volontarystva yak skladova sotsialnoyi funktsiyi derzhavy* [Administrative-legal support for volunteering as a component of the social function of the state]. Uzhhorod. pp. 102 [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy. Pro volunteerstvo [About Volunteering]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy. Pro zakhyst prav ta svobod hromadyan pid chas provedennya

antyterorystychnoyi operatsiyi [Regarding the Protection of Rights and Freedoms of Citizens During Anti-Terrorist Operation]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1669-18#Text> [in Ukrainian].

4. Zakon Ukrainy Pro volontersku diyalnist. Statya 1 [Regarding Volunteer Activities]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> [in Ukrainian].

5. Zakon Ukrainy Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo osoblyvostey opodatkuvannya ta podannya zvitnosti u period diyi voyennogo stanu [Regarding Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine on Special Taxation and Reporting Procedures During the Period of Martial Law] (Iz zminamy, vnesenymy zgodno iz Zakonom № 2719–IX vid 03.11.2022) [in Ukrainian].

6. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 02.09.2013 r. № 472/2013 Pro vnesennya zmin do deyakykh ukaziv Prezydenta Ukrainy shchodo volonterskoyi diyalnosti [Regarding Amendments to Certain Decrees of the President of Ukraine on Volunteer Activities]. Available at: <https://www.president.gov.ua/documents/4722013-15576> [in Ukrainian].

7. Analiz ukrayinskoho volonterstva na osnovi metodolohiyi novykh sotsialnykh rukhiv [Analysis of Ukrainian Volunteerism Based on the Methodology of New Social Movements]. Available at: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/analiz-ukrayinskoho-volonterstva-na-osnovi-metodolohiyi-novykh-sotsialnykh> (accessed November 20, 2023).

8. Ekonomichni zasady spryannya zhurtovannosti hromad. Natsionalnyy instytut stratehichnykh doslidzhen (2022) [Economic Foundations of Community Cohesion. National Institute for Strategic Studies]. Available at: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/ekonomichni-zasady-spryannya-zhurtovanosti-hromad> (accessed November 18, 2023).

9. Istoriyi volonteriv [Volunteers' Stories]. Available at: <https://ain.ua/2022/08/09/istoriyi-volonteriv-yak-zakryvaty-zbory-de-braty-perelik-neobhidnoho-yak-organizuvaty-robotu/> (accessed November 20, 2023).

10. Mizhnarodna asotsiatsiya volonteriv, pereselentsiv ta bizhentsiv Ukrainy [International Association of Volunteers, Migrants, and Refugees in Ukraine]. Available at: <https://associationvolunteersukraine.com/> (accessed November 17, 2023).

11. Multymediyina platforma inomovlennya Ukrainy [Multimedia Language Learning Platform]. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3513045-policia-vidkrilamajze-250-sprav-za-nezakonni-dii-z-gumanitarkou.html> (accessed November 21, 2023).